

Handboken – från strategi till praktik

Tanja Hasselmark Mason
2026-02-25

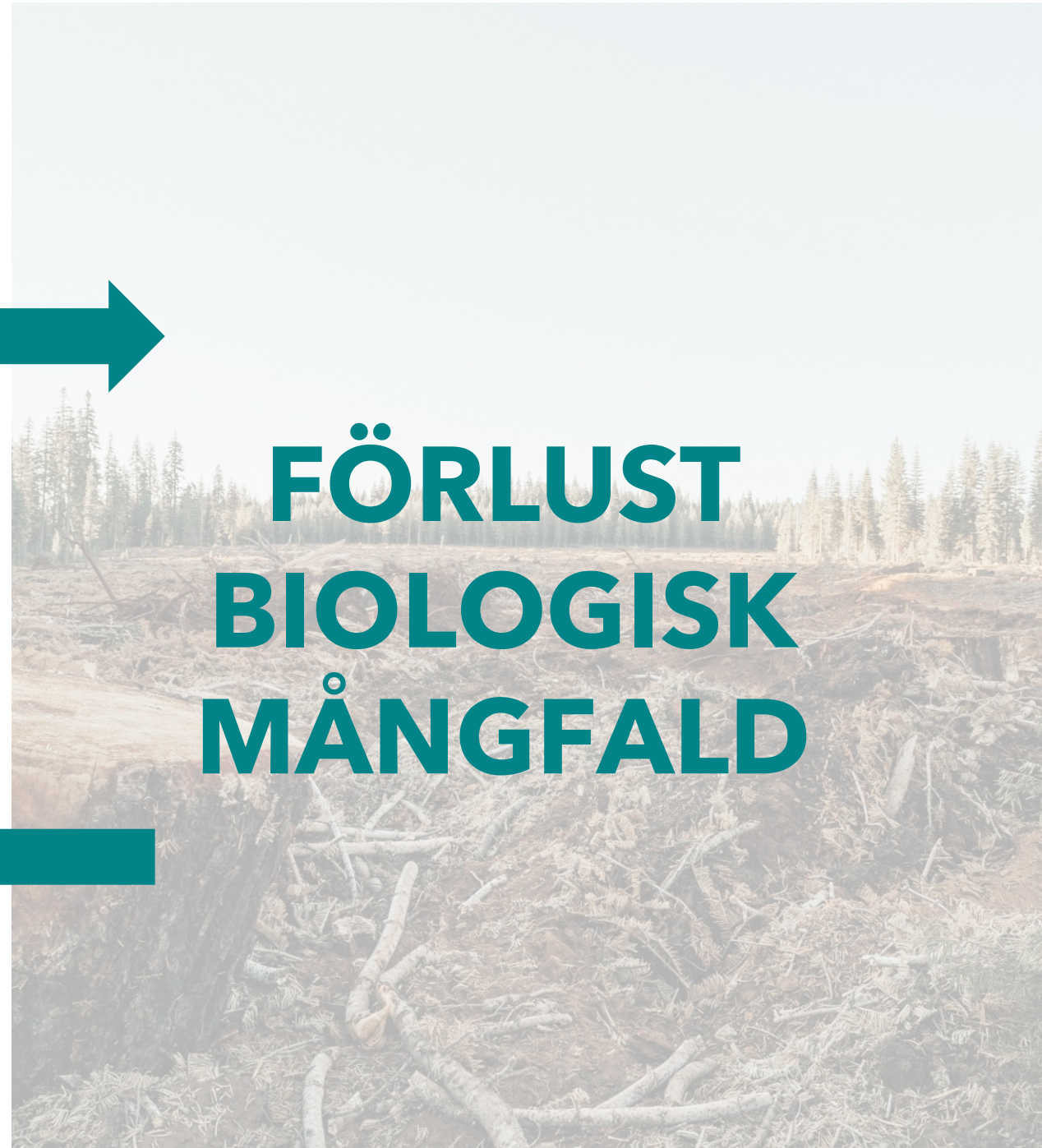
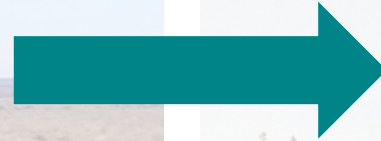
The background image shows two people standing on a rocky, moss-covered shore. On the left, a woman in a grey jacket and dark pants is looking down. On the right, a person in a dark jacket with the 'ivl' logo on the back is looking towards the water. The scene is overcast. A semi-transparent teal band is overlaid across the middle of the image, containing the main text.

IVL Svenska Miljöinstitutet

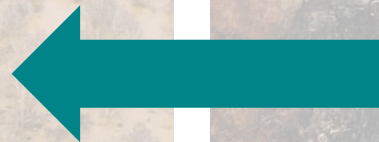
Sveriges ledande organisation för tillämpad
miljö- och hållbarhetsforskning

An aerial photograph showing a wide, muddy river or floodplain. A straight road or path runs through the center of the image, flanked by green grassy areas. The surrounding landscape is flat and appears to be a wetland or marsh, with some trees visible in the distance under a blue sky with light clouds.

**KLIMAT
PÅVERKAN**

An aerial photograph of a deforested area. In the foreground, there is a large pile of cut logs and branches. The ground is brown and uneven. In the background, a line of standing evergreen trees is visible against a pale sky.

**FÖRLUST
BIOLOGISK
MÅNGFALD**

Indirekta Drivkrafter:

- Ökad Produktion
- Befolkningsökning
- Global Handel & teknikutveckling

Direkta Drivkrafter:

- Förändrad markanvändning
- Direkt överexploatering
- Klimatförändringar
- Föroreningar
- Invasiva Arter

Förlust av Biologisk Mångfald

Vad ville vi göra?

Syfte:

- Hjälpa bostadsföretag att kartlägga, förstå och följa upp sin påverkan på biologisk mångfald

Mål:

- Ta fram en handbok som vägleder hur bostadsföretag kan främja biologisk mångfald, både direkt och indirekt

Hur har handboken tagits fram?

- Samskapad med bostadsbolag, experter och branschen
- Utvecklad utifrån sektorns faktiska behov och utmaningar
- Tydlig, stegvis struktur med fokus på *hur* arbetet genomförs
- Kopplad till EU:s krav

HSB – där möjligheterna bor

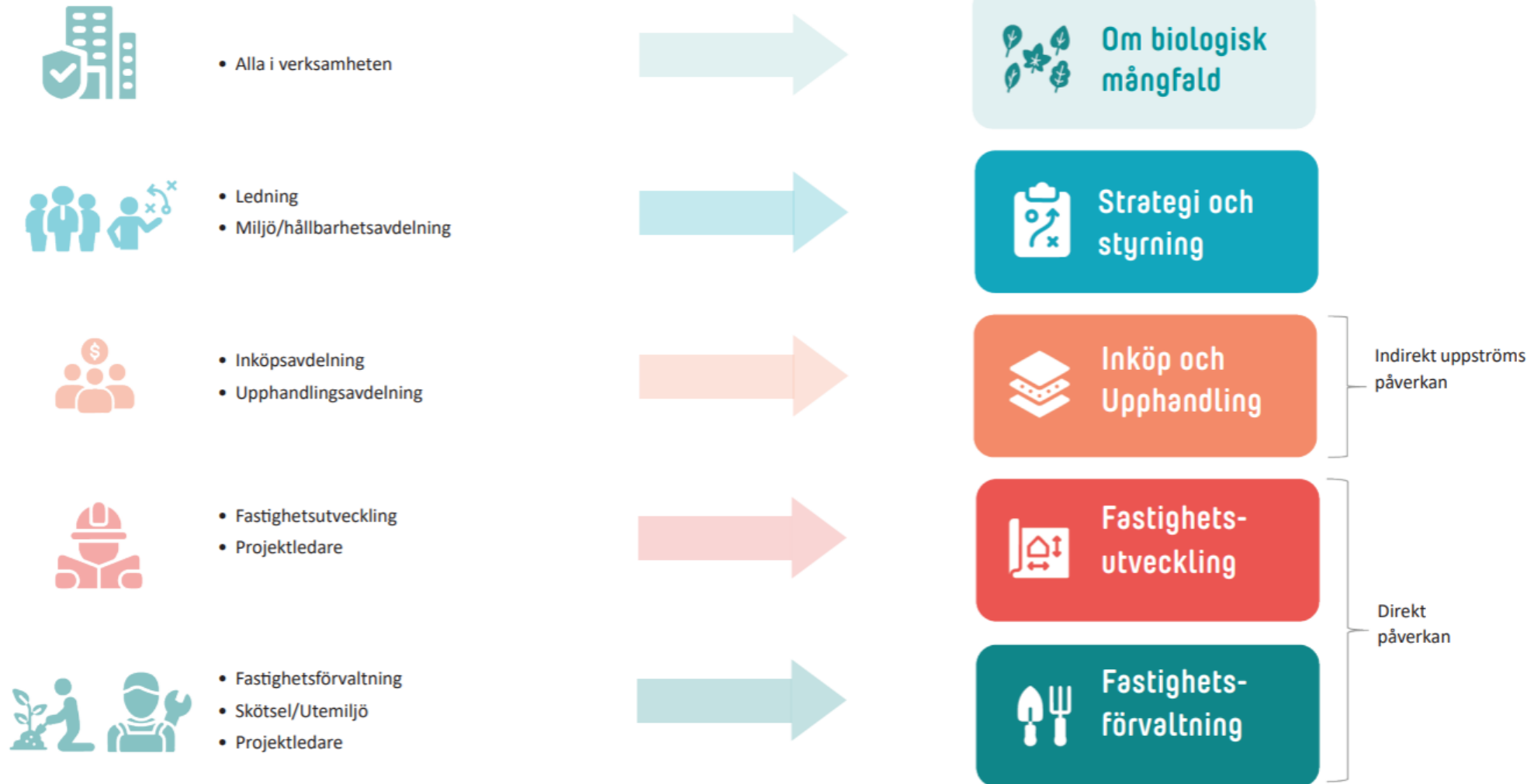
Varför behövs handboken?

- En sektor med stor påverkan – och stor potential
- Ökande krav från omvärlden
- Ett tydligt behov av stöd

Hur fungerar handboken?

Målgrupp för kapitel:

LEAP-metoden

- Kartlägga (Locate)
- Utvärdera (Evaluate)
- Bedöma (Assess)
- Agera (Prepare)

Inköp och
Upphandling

Fastighets-
utveckling

Fastighets-
förvaltning

[L] Kartlägga

[E] Utvärdera

[A] Bedöma

[P] Agera

Checklista

Checklistor och uppföljning

Checklista: Inköp och upphandling

Kartlägga

- ☐ Vi har identifierat de största materialflödena och leverantörerna.
- ☐ Vi har kartlagt materialens ursprung och geografisk påverkan.
- ☐ Vi har dokumenterat resultaten i en överskådlig struktur.

Utvärdera

- ☐ Vi har analyserat naturberoenden och påverkan per material.
- ☐ Vi har utvärderat påverkan utifrån IPBES påverkanskategorier.
- ☐ Vi har prioriterat de mest betydande materialflödena.

Bedöma

- ☐ Vi har värderat risknivåer genom ett poängsystem.
- ☐ Vi har analyserat geografiska och styrningsmässiga risker.
- ☐ Vi har identifierat möjligheter till förbättring.

Agera

- ☐ Vi har satt tydliga och mätbara mål baserat på bedömningen.
- ☐ Vi har integrerat mål i styrning och upphandling.
- ☐ Vi har genomfört och följt upp åtgärder.

Hur följer vi upp arbetet?

Kartlägga:

Påverkan inom inköp och upphandling kan förslagsvis kartläggas en gång per år, eller vid större upphandlingar eller vid val av nya leverantörer. Dokumentera resultaten i ett Excel-format som möjliggör uppföljning över tid.

Utvärdera:

Påverkan inom inköp och upphandling kan utvärderas förslagsvis vartannat år, eller vid större förändringar i materialval eller bygg-/renoveringsstrategi. Prioritera material med hög påverkan eller stora volymer i en poängmatris.

Bedöma:

Påverkansrisker och möjligheter kan förslagsvis följas upp årligen i samband med revision av miljöledningssystem eller vid framtagande av årsredovisning eller hållbarhetsrapport.

Agera:

Åtgärder och målsättning kan följas upp löpande eller årligen i samband med hållbarhetsrapportering eller årsredovisning. Följ upp åtgärder genom KPI:er, till exempel andel material med låg påverkan. Se förslag tidigare i kapitlet.

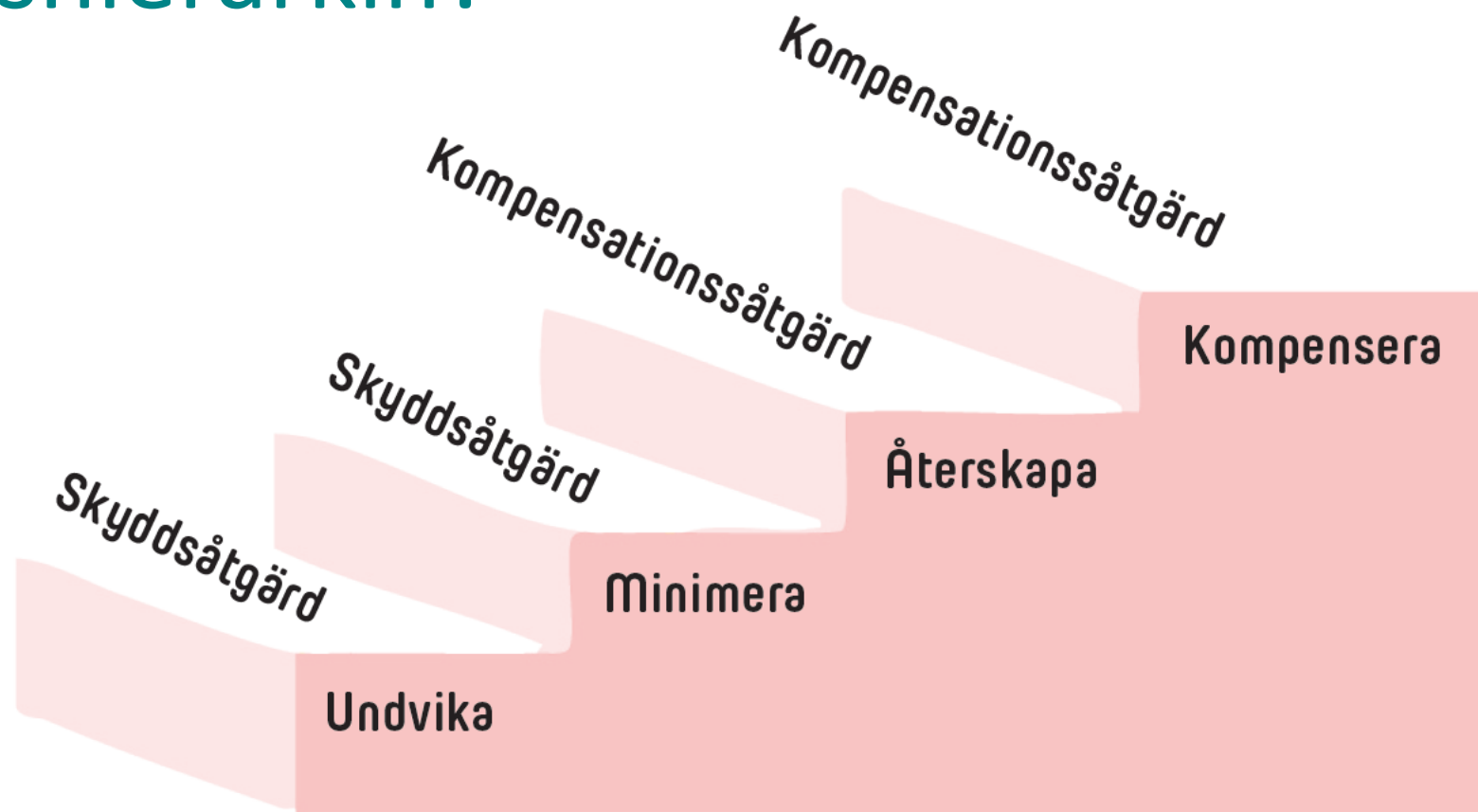

Kapitel 4: Fastighetsutveckling

Utvärdera: Vilka
naturvärden behöver vi
prioritera?

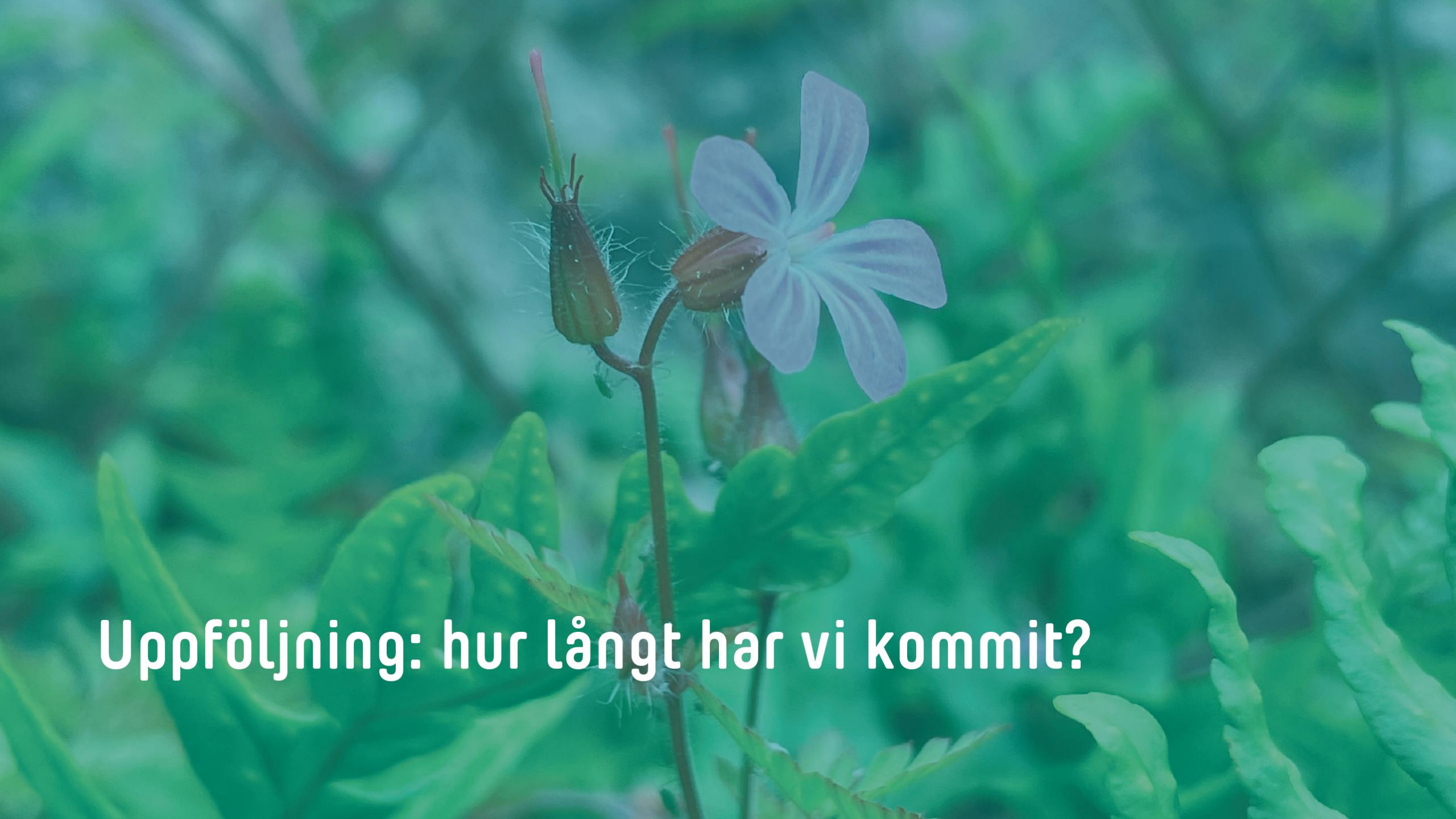
Vad är hänsynshierarkin?

Varför är hänsynshierarkin viktig?

- Säkerställer att påverkan identifieras och hanteras i rätt ordning – från att undvika till att kompensera
- Ger en transparent och systematisk process för att bedöma naturvärden och göra motiverade avvägningar
- Minskar behovet av sena justeringar genom att integrera ekologiska förutsättningar tidigt i projektet
- Styr projektet i linje med etablerade naturvårdsprinciper och krav från EU:s ramverk (t.ex. taxonomin och CSRD)

Uppföljning: hur långt har vi kommit?

Hur långt har vi kommit?

Från checklista för ett projekt....

Checklista:
Inköp och upphandling

Kartlägga

- ☐ Vi har identifierat de största materialflödena och leverantörerna.
- ☐ Vi har kartlagt materialens ursprung och geografisk placering.
- ☐ Vi har dokumenterat resultaten i en överskådlig struktur.

Utvärdera

- ☐ Vi har analyserat naturberoenden och påverkan per material.
- ☐ Vi har utvärderat påverkan utifrån IPBES påverkansrapporter.
- ☐ Vi har prioriterat de mest betydande materialflödena.

Bedöma

- ☐ Vi har värderat risknivåer genom ett poängsystem.
- ☐ Vi har analyserat geografiska och styrningsmässiga risker.
- ☐ Vi har identifierat möjligheter till förbättring.

Agera

- ☐ Vi har satt tydliga och mätbara mål baserat på bedömningen.
- ☐ Vi har långsiktigt mål i styrning och upphandling.
- ☐ Vi har genomfört och följer upp åtgärder.

Hur följer vi upp arbetet?

Kartlägg:
Påverkan inom inköp och upphandling kan förslagsvis kartläggas en gång per år, eller vid större upphandlingar eller vid val av nya leverantörer. Dokumentera resultaten i ett Excel-format som möjliggör uppföljning över tid.

Utvärdera:
Påverkan inom inköp och upphandling kan utvärderas förslagsvis varannat år, eller vid större förändringar i materialval eller bygg / renoveringssteg. Prioritera material med hög påverkan eller stora volymer i en poängmatrix.

Bedöma:
Påverkanrisker och möjligheter kan förslagsvis följas upp årligen i samband med revision av miljöledningssystemet eller vid framtagande av årsredovisning eller hållbarhetsrapport.

...till uppskalning i alla projekt....

Inköp och Upphandling	1 poäng ges per ruta Maxpoäng = 20p	I vilken omfattning inkluderas biologisk mångfald enligt LEAP-stegen i inköp och upphandling?				Revideras löpande	Summa poäng:
		På test i enskilda projekt	I vissa projekt	Regelbundet, men inte i alla projekt	Genomförs i alla projekt	(Ja/Nej)	
	Kartlägga						
	Utvärdera						
	Bedöma						
	Agera						

Strålande	16-20p
Mycket bra	11-15p
Bra bit på väg	6-10p
Påbörjat arbetet	1-5p

...till uppskalning i hela verksamheten!

Avsnitt i handboken	Checklista	Max-poäng
Strategi och styrning	s.26	20p
Inköp och upphandling	s.38	20p
Fastighetsutveckling	s.52	20p
Fastighetsförvaltning	s.66	20p

Strategi och styrning	2 poäng ges per ruta Maxpoäng = 20p	I vilket steg befinner sig de viktigaste strategiska dokumenten?				Revideras löpande	Summa poäng:
		Beslut från ledning	Påbörjad	Klar	Godkänd av ledning	(Ja/Nej)	
		Upprätta Väsentlighetsanalys					
		Upprätta Omställningsplan					
Inköp och upphandling	1 poäng ges per ruta Maxpoäng = 20p	I vilken omfattning inkluderas biologisk mångfald enligt LEAP-stegen i inköp och upphandling?				Revideras löpande	Summa poäng:
		På test i enskilda projekt	I vissa projekt	Regelbundet, men inte i alla projekt	Genomförs i alla projekt	(Ja/Nej)	
		Kartlägga					
		Utvärdera					
		Bedöma					
Fastighets-utveckling	1 poäng ges per ruta Maxpoäng = 20p	I vilken omfattning inkluderas biologisk mångfald enligt LEAP-stegen i fastighetsutveckling?				Revideras löpande	Summa poäng:
		På test i enskilda projekt	I vissa projekt	Regelbundet, men inte i alla projekt	Genomförs i alla projekt	(Ja/Nej)	
		Kartlägga					
		Utvärdera					
		Bedöma					
Fastighets-förvaltning	1 poäng ges per ruta Maxpoäng = 20p	I hur stor andel av det befintliga fastighetsbeståndet har LEAP-stegen för fastighetsförvaltning utförts?				Revideras löpande	Summa poäng:
		25%	50%	75%	100%	(Ja/Nej)	
		Kartlägga					
		Utvärdera					
		Bedöma					

Förslag till index för enkel uppföljning

Hur funkar indexet?

1. Summera poängen för varje avsnittstabell.

Exempel: Strategi och styrning (10p) + Inköp (16p) + Fastighetsutveckling (6p) + Fastighetsutveckling (12p) = 44p

2. Dela summan med 80 (maxpoängen) och multiplicera med 100.

Exempel: $(44p/80p) \times 100 = 55$

3. Tolka summan enligt indexet

Nivå 5	80–100	Ni har genomfört löpande uppföljning i alla processer som berör biologisk mångfald
Nivå 4	60–79	Ni har integrerat arbete med biologisk mångfald i hela verksamheten och har rutin i processerna
Nivå 3	40–59	Ni har integrerat arbetet med biologisk mångfald i nästan hela verksamheten
Nivå 2	20–39	Ni har genomfört testarbeten inom olika verksamhetsgrenar och påbörjat strategier och målsättningar för biologisk mångfald
Nivå 1	1–19	Ni har påbörjat arbetet med biologisk mångfald

Till Handboken

*”Det viktigaste steget är
det första: att börja.
Med denna handbok vill vi
underlätta just det.”*

Tack! Frågor?

Kontakta mig!

Tanja Hasselmark Mason

tanja.hasselmark.mason@ivl.se

